

Gulbenes novada pašvaldības līdzdalības saglabāšanas izvērtēšana kapitālsabiedrībās

SIA “GULBENES AUTOBUSS”

RĪGA, 2025

© SIA CSE COE 2025. Visas tiesības aizsargātas.

Izvērtējumu sagatavojuši:

Zigmunds Brūvers

Dace Krupenko

Kontaktpersona:

Zigmunds Brūvers

SIA "CSE COE"

Elizabetes iela 22-30, Rīga, LV-1050

Tālrunis: + 371 2 9214184

E-pasts: zigmunds.bruvers@csecoe.com

Tirdzniecības zīmes:

Visas tekstā izmantotās tirdzniecības zīmes pieder to īpašniekiem un ir izmantotas tikai kā atsauces.

Izmantotie saīsinājumi

Saīsinājums	Skaidrojums
AS	Akciju sabiedrība
ATD	VSIA "Autotransporta direkcija"
ATR	Administratīvi teritoriālā reforma
ES	Eiropas Savienība
EUR	Eiro
GA	SIA "GULBENES AUTOBUSS"
GNP	Gulbenes novada pašvaldība
IUB	Iepirkumu uzraudzības birojs
km	Kilometrs
KP	Konkurences padome
LPPA	Biedrība "Latvijas Pasažieru pārvadātāju asociācija"
LPS	Biedrība "Latvijas Pašvaldību savienība"
LR	Latvijas Republika
LTRK	Biedrība "Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera"
MK	Ministru kabinets
NACE 2.red.	ES Saimniecisko darbību statistiskā klasifikācija
N/A	Informācija nav pieejama
OCTA	Sauszemes transportlīdzekļa īpašnieka civiltiesiskās atbildības obligātā apdrošināšana
PIL	Publisko iepirkumu likums
PSIA	Pašvaldības sabiedrība ar ierobežotu atbildību
ROE	Kapitāla atdeve (angļu val. <i>Return on Equity</i>)
SIA	Sabiedrība ar ierobežotu atbildību
VAS	Valsts akciju sabiedrība
VBTS	Vienotā sabiedriskā transporta biļešu tirdzniecības, rezervēšanas un uzskaites sistēma
VPIL	Valsts pārvaldes iekārtas likums
VSIA	Valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību
UR	Uzņēmumu reģistrs

Iekļautās tabulas

Tabula 1. GA ieņēmumi no pamatdarbības 2019.-2023. gadā.....	10
Tabula 2. GA pārējie saimnieciskās darbības ieņēmumi 2019.-2023. gadā.....	11
Tabula 3. GA darbības rezultāti (2019. - 2023. gads).....	19
Tabula 4. GA darbības finanšu analīze (periods 2019. - 2023. gads).....	20
Tabula 5. GA skolēnu speciālos pārvadājumus sniegšanas nodošana privātajam sektoram riski.....	22

Iekļautie attēli

Attēls 1. GA organizatoriskā struktūra līdz 01.11.2024.	7
Attēls 2. ATD speciālā atļauja (licence) Nr.PS-00813, izsniegta GA.....	8
Attēls 3. Gulbenes novada administratīvā teritorija.....	11
Attēls 4. Pakalpojumu sniedzēji reģionālo autobusu maršrutu tīklā Latvijā.....	15

SATURS

1.	Kapitālsabiedrības darbība	5
1.1.	Pamatdarbība un papildu pakalpojumi.....	5
1.2.	Pakalpojumu saņēmēji un to ieguvumi	10
2.	Tirgus raksturojums	13
2.1.	Tirgus situācijas apraksts un konkurences aspekti sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanā.....	13
3.	Kapitālsabiedrības darbības finansējums	19
4.	Iespējamie riski pakalpojumu nodošanai privātajam sektoram.....	22
5.	Kopsavilkums	24
5.1.	Atbilstība VPIL un Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likumam.....	24
5.2.	Turpmākais kapitālsabiedrības statuss (rekomendācijas).....	26

1. KAPITĀLSABIEDRĪBAS DARBĪBA

1.1. Pamatdarbība un papildu pakalpojumi

Galvenie secinājumi

- Sabiedrība ar ierobežotu atbildību "GULBENES AUTOBUSS" (turpmāk tekstā – GA), Reģ. Nr. 43203003672, ir **izveidota 21.10.1997.**
- GA kapitāldaļu turētājs un vienīgais **dalībnieks ir Gulbenes novada pašvaldība**, kurai pieder 100% no pamatkapitāla.
- GA **vispārējais stratēģiskais mērķis** – visiem sociālajiem iedzīvotāju slāņiem pieejama un kvalitatīva sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanas organizēšana Gulbenes novada administratīvā teritorijā, vienlaikus uzlabojot sociālekonomisko situāciju pašvaldības teritorijā kopumā.
- Darbības veidi, kuros GA veic **komercdarbību**, (NACE 2 klasifikators) ir a) automobiļu apkope un remonts (45.20); b) pilsētas un piepilsētas pasažieru sauszemes pārvadājumi (49.31); c) citur nekvalificēts pasažieru sauszemes transports (49.39); d) sauszemes transporta palīgdarbības (52.21).
- GA ir ATD **speciālā atļauja (licence) Nr. PS-00813** pasažieru komercpārvadājumiem.
- GA un Gulbenes novada pašvaldības noslēgusi 11.09.2024 Iepirkuma Nr. GNP 2024/37 **vispārīgo vienošanās Nr. GND/9.18/24/470** par Gulbenes novada skolēnu speciāliem pārvadājumiem 2024./2025. un 2025./2026. mācību gadā.
- Līdz 2024. gada 1. novembrim GA sniedza sabiedriskā transporta pakalpojumus ar autobusiem reģionālās nozīmes maršrutos maršrutu tīkla daļā "Austrumi", pamatojoties uz GA un valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Autotransporta direkcija" 01.11.2023. Līgumu ATD/ST-2023/08TP-Gulbene, Alūksne, Balvi. Saskaņā ar GA sniegto informāciju ar 01.11.2024. GA tiesības sniegt iepriekš minētos **sabiedriskā transporta pakalpojumus ir beigušās.**
- Kā papildus pakalpojumus GA sniedz **autoostas pakalpojumus**. ATD ir reģistrējusi **Gulbenes AO Reģistrēto autoostu sarakstā**¹ ar kārtas Nr. 15, piešķirot kategoriju III.

Dibināšana un darbības stratēģija

Sabiedrība ar ierobežotu atbildību "GULBENES AUTOBUSS" (turpmāk tekstā – GA), Reģ. Nr. 43203003672, ir izveidota 21.10.1997.

GA vidēja termiņa darbības stratēģijā 2024.-2026. gadam² ir noteikta kapitālsabiedrības vīzija un stratēģiskie mērķi:

Vīzija – sabiedriskā transportu pakalpojumu sniedzējs, kas nodrošina augstākā līmeņa savlaicīgus, drošus un ērtus pasažieru pārvadājumus, kā arī sniedzot kvalitatīvus servisa pakalpojumus savā remontdarbnīcā.

GA stratēģiskie mērķi:

1. Iedzīvotāju pilnvērtīga un efektīva nodrošināšana ar sabiedriskā transporta pakalpojumiem.
2. Sabiedriskā transporta pārklājuma nodrošināšana pilsētā un reģionā; energoefektīva autobusu parka atjaunošana; transporta biļešu sistēmas pilnveidošana.

¹ https://www.atd.lv/sites/default/files/2022_gads_Autoostu_kategorijas_0.pdf

² <https://www.gulbene.lv/lv/strukturvieniba/sia-gulbenes-autobuss>

3. Samazināt sabiedriskā transporta CO₂ izmešus līdz 2030. gadam 30% apmērā.
4. Digitalizēt sabiedrisko transporta pasažieru uzskaiti.
5. Veicināt reģiona attīstību ar attīstītu mobilitātes tīklu.
6. Radīt jaunas darba vietas.

Ar Gulbenes novada pašvaldības domes 2019. gada 11. jūlija sēdes lēmumu "Par Gulbenes novada pašvaldības tiešās līdzdalības saglabāšanu sabiedrībā ar ierobežotu atbildību "Gulbenes autobuss"" (protokols Nr.10, 4.§)³ noteikts GA vispārējais stratēģiskais mērķis – visiem sociālajiem iedzīvotāju slāņiem pieejama un kvalitatīva sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanas organizēšana Gulbenes novada administratīvā teritorijā, vienlaicīgi uzlabojot sociālekonomisko situāciju pašvaldības teritorijā kopumā.

Kapitāldaļu turētāji un statūti

Saskaņā ar UR komercreģistrā iekļauto informāciju,⁴ uz 03.01.2025. GA kapitāldaļu turētājs un vienīgais dalībnieks ir **Gulbenes novada pašvaldība**, kurai pieder 100% no pamatkapitāla.

GA 14.06.2017. statūtos norādīti šādi **komercdarbības veidi** (NACE 2. red. klasifikācija):

- Automobiļu apkope un remonts (45.20);
- Pilsētas un piepilsētas pasažieru sauszemes pārvadājumi (49.31);
- Automobiļu rezerves daļu un piederumu mazumtirdzniecība (45.32);
- Citur nekvalificēts pasažieru sauszemes transports (49.39);
- Kravas pārvadājumi pa autoceļiem (49.41);
- Sauszemes transporta palīgdarbības (52.21);
- Sava vai nomāta nekustamā īpašuma izīrēšana un pārvaldīšana (68.20);
- Automobiļu un citu vieglo transportlīdzekļu iznomāšana un ekspluatācijas līzings (77.11);
- Ēku uzturēšanas un ekspluatācijas darbības (81.10).

Izvērtējot GA darbību un statūtos iekļautos komercdarbības veidus, var secināt, ka atsevišķi komercdarbības veidi ir saistīti ar GA iekšējām vajadzībām, bet **nav atsevišķi GA darbības virzieni**, piemēram, 'Automobiļu rezerves daļu un piederumu mazumtirdzniecība' (45.32) ir saistīta ar GA remontbāzes darbību, savukārt 'Sava vai nomāta nekustamā īpašuma izīrēšana un pārvaldīšana' (68.20) ir saistīta ar GA bilancē esošo ēku telpu iznomāšanu, kas GA darbībai nav nepieciešamas.

Attiecībā uz GA statūtos norādītajiem komercdarbības veidiem 'Kravas pārvadājumi pa autoceļiem' (49.41)⁵ un 'Ēku uzturēšanas un ekspluatācijas darbības' (81.10)⁶, tie kā atsevišķi pakalpojumi GA darbībā netika konstatēti, tāpēc rekomendējam šos komercdarbības veidus **izslēgt no GA statūtiem**. Rekomendējam izslēgt no GA statūtiem arī komercdarbības veidu 'Automobiļu un citu vieglo transportlīdzekļu iznomāšana

³ <https://www.gulbene.lv/lv/2019g-gulbenes-novada-domes-sezu-protokoli>

⁴ <https://info.ur.gov.lv/#/legal-entity/43203003672>

⁵ Šajā klasē ietilpst:

– jebkādi kravu pārvadājumi pa autoceļiem:

- kokmateriālu pārvadājumi;
- lopu pārvadājumi;
- atdzēsētu kravu pārvadājumi;
- smagkravu pārvadājumi;
- beztaras preču pārvadājumi, ieskaitot pārvadājumus autocisternās, kā arī piena savākšanu saimniecībās;
- automobiļu pārvadājumi;
- atkritumu un atkritumu materiālu pārvadājumi, neveicot savākšanu vai izvietošanu.

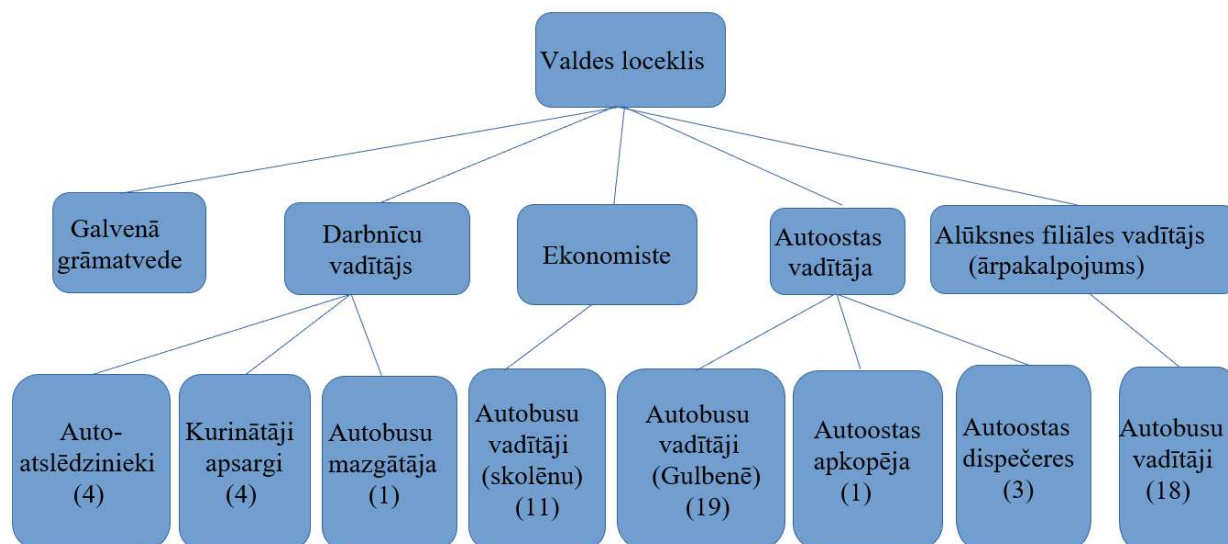
⁶ Šajā klasē ietilpst dažādu saimniecisko atbalsta pakalpojumu sniegšana klienta telpās. Šie pakalpojumi ietver iekštelpu vispārēju tīrīšanu, uzturēšanu, atkritumu izvietošanu, apsardzes un drošības nodrošināšanu, pasta iznēsāšanu, administratora pakalpojumus, veļas mazgāšanu un citus līdzīgus atbalsta pakalpojumus klienta telpās. Šīs atbalsta darbības veic apkalpojošais personāls, kas nav iesaistīts klienta pamata uzņēmējdarbībā un nav atbildīgs par to.

un ekspluatācijas līzings (77.11), jo GA neveic šādu transportlīdzekļu (automobiļi un citi viegļie transportlīdzekļi līdz 3,5 tonnām) iznomāšanu (bez vadītāja) un ekspluatācijas līzingu.

GA pamatkapitāls uz 03.01.2025. ir 163 777 EUR.

Attēlā zemāk iekļauta **GA organizatoriskā struktūra** par stāvokli līdz 01.11.2024.

Attēls 1. GA organizatoriskā struktūra līdz 01.11.2024.

Avots: GA

No attēlā augstāk ietvertās GA organizatoriskās struktūras var secināt, ka līdz 01.11.2024. GA bija nodarbināti 48 autovadītāji, kā arī darbinieki, kas nodrošināja atbalstu pasažieru pārvadājumu pakalpojumiem, tostarp, administrācijas darbinieki (galvenā grāmatvede, ekonomiste), remontdarbības darbinieki (darbības vadītājs, autoatslēdzinieki, autobusu mazgātāji, kurinātāji, apsargi), un autoostas darbinieki (vadītāja, dispečeri, apkopēja). GA 2023. gada pārskatā uzrādīts **vidējais darbinieku skaits 67**.

Pamatdarbības veids – Sauszemes pasažieru pārvadājumi

GA pamatdarbības veids ir sauszemes pasažieru pārvadājumi, kas ietver gan pasažieru regulāros pārvadājumus⁷, gan iekšzemes speciālos regulāros pārvadājumus un pasažieru neregulāros pārvadājumus⁸, un attiecīgi darbības veidus 'Pilsētas un piepilsētas pasažieru sauszemes pārvadājumi' (49.31) un 'Citur neklasificēts pasažieru sauszemes transports' (49.39).

Pasažieru regulāro pārvadājumu kārtību Latvijā nosaka Autopārvadājumu likums,⁹ Sabiedriskā transporta pakalpojumu likums,¹⁰ un uz šo likumu pamata iedotie Ministru kabineta noteikumi, tostarp Ministru kabineta 2015. gada 30. jūnija noteikumi Nr.364 "Kārtība, kādā veicami iekšzemes pasažieru neregulārie pārvadājumi un speciālie regulārie pārvadājumi"¹¹.

⁷ Pasažieru pārvadāšana ar piemērotiem transportlīdzekļiem saskaņā ar noteiktiem kustības sarakstiem regulāri pa noteiktu maršrutu par iepriekš noteiktu braukšanas un bagāžas pārvadāšanas maksu, kā arī pasažieru pārvadājumi, kuros pasažieri tiek uzņemti vai izlaisti maršruta apkalpes vietās

⁸ Iekšzemes speciālie regulārie pārvadājumi ir darbinieku pārvadājumi uz darbavietu un no tās; izglītojamo pārvadājumi uz izglītības iestādi un no tās.

⁹ <https://likumi.lv/ta/id/36720-autoparvadajumu-likums>

¹⁰ <https://likumi.lv/ta/id/159858-sabiedriska-transporta-pakalpojumu-likums>

¹¹ <https://likumi.lv/ta/id/275150-kartiba-kada-veicami-iekaszemes-pasazieru-neregularie-parvadajumi-un-specialie-regularie-parvadajumi>

Atbilstoši Autopārvadājuma likuma 30. pantam pasažieru pārvadājumus ar autobusu drīkst veikt, ja pārvadātājs ATD ir saņēmis speciālo atļauju (licenci) pasažieru komercpārvadājumiem ar autobusu.

Attēlā zemāk redzama **ATD speciālā atļauja (licence) Nr. PS-00813**, kas izsniegta GA.

Informācija par pārvadātāju Atpakaj uz meklēšanas rezultātiem

Nosaukums	SIA "GULBENES AUTOBUSI"
Reģistrācijas numurs	43203003672
Adrese	Parka iela 4, Gulbene, Gulbenes nov., LV-4401
Komercpārvadājumiem licencētais transportlīdzekļu skaits	12
Pašpārvadājumiem deklarētais transportlīdzekļu skaits	0

Licence/s

Numurs	Derīga no	Derīga līdz	Pagarināta līdz	Apturēta
PS-00813	14.01.2023	13.01.2033		

Eiropas Kopienas atļauja/s

Numurs	Derīga no	Derīga līdz	Pagarināta līdz	Apturēta
EP-00539	14.01.2023	13.01.2033		

Pārvadājumu vadītājs/-i

Vārds, Uzvārds
GUNDARS KRISTAPSONS

Licences kartīte/s

Meklēt:

Numurs	Derīga no	Derīga līdz	Apturēta	Valsts Nr.
PV-621026	01.09.2024	31.05.2025		LO2996
PV-621027	01.09.2024	31.05.2025		MJ5482
PV-621028	01.09.2024	31.05.2025		HN5993
PV-621029	01.09.2024	31.05.2025		NG4806
PV-621030	01.09.2024	31.05.2025		HP6179
PV-621031	01.09.2024	31.05.2025		HR4629
PV-621032	01.09.2024	31.05.2025		HP7189
PV-621034	04.09.2024	03.06.2025		HC9307
PV-621035	01.09.2024	31.05.2025		HN5996
PV-622693	01.10.2024	31.05.2025		NM5490

Attēls 2. ATD speciālā atļauja (licence) Nr.PS-00813, izsniegta GA

ATD ir izsniegusi GA speciālo atļauju (licenci) pasažieru komercpārvadājumiem ar autobusiem.

Licencēto transportlīdzekļu skaits ir 12.

Speciāla atļauja (licence) derīga līdz 13.01.2033.

Datu avots: ATD, <https://www.atd.lv/lv/licences/43203003672>

Uz izvērtējuma veikšanas brīdi GA ir spēkā sekojoši līgumi par pasažieru pārvadājumiem:

- GA un Madonas novada Ļaudonas pagasta pārvaldes **04.11.2024. Līgums par izglītības iestāžu izglītojamo pārvadāšanu**, kas nosaka, ka GA nodrošina Madonas novada pašvaldības izglītības iestāžu izglītojamo pārvadājuma pakalpojumu ar vismaz 40 (četrdesmit) vietu pasažieru autobusu maršrutā Ļaudona – Sāviena – Antūži – Varieši – Piņņi – Ļaudona atbilstoši Pasūtītāja sagatavotajam pārvadājuma grafikam. Līgums spēkā līdz 20.12.2024.
- GA un Gulbenes novada pašvaldības **11.09.2024 iepirkuma Nr. GNP 2024/37¹² vispārīgā vienošanās Nr. GND/9.18/24/470 par Gulbenes novada skolēnu speciāliem pārvadājumiem 2024./2025. un 2025./2026. mācību gadā**, kas nosaka, ka GA nodrošina Gulbenes novada skolēnu speciālos pārvadājumus 2024./2025. un 2025./2026. mācību gadā. Vienošanās ir spēkā līdz 31.05.2026.

Līdz 2024. gada 1. novembrim GA sniedza arī sabiedriskā transporta pakalpojumus ar autobusiem reģionālās nozīmes maršrutos maršrutu tīkla daļā "Austrumi", pamatojoties uz GA un valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Autotransporta direkcija" 01.11.2023. Līgumu ATD/ST-2023/08TP-Gulbene, Alūksne, Balvi par sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanu ar autobusiem reģionālās nozīmes maršrutu tīkla daļā "Gulbene, Alūksne, Balvi", kurš bija spēkā līdz cita līguma – Līgums Nr. ATD/ST-2023/04-Gulbene, Alūksne, Balvi par sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanu ar autobusiem reģionālās nozīmes maršrutu tīkla daļā "Gulbene, Alūksne, Balvi" – pakalpojuma uzsākšanas datumam. Saskaņā ar GA sniegto informāciju ar 01.11.2024. **GA tiesības sniegt sabiedriskā transporta pakalpojumus** uz 01.11.2023. Līgumu ATD/ST-2023/08TP-Gulbene, Alūksne, Balvi pamata **ir beigušās**.

¹² <https://www.eis.gov.lv/EKEIS/Supplier/Procurement/127950>

GA bilancē ir visi **nepieciešamie ražošanas līdzekļi** pasažieru pārvadājumu nodrošināšanai, tostarp, 32 dažāda izmēra (M2 un M3 klase) autobusi (ražoti no 2007. gada līdz 2023. gadam), ar sākotnējo kopējo iegādes vērtību 1 331 954 EUR, un atlikušo vērtību 188 864 EUR uz 01.01.2024.

GA bilancē ir arī administratīvā ēka-darbnīca, galdniecība, noliktava, un mehāniskās darbnīcas, kā arī darbnīcu materiāltehniskais aprīkojums. Zeme zem GA ražošanas bāzes Parka ielā 4, Gulbenē pieder GNP, un tā ir iznomāta GA līdz 31.12.2055., pamatojoties uz GA un GNP **06.09.2006. Zemes nomas līgumu Nr. 77**, ar kuru GA tiek iznomāts zemes gabals ar kadastra Nr. 5001.005.0112 un platību 8 344 m².

Papildu pakalpojumi

Kā papildus pakalpojumus GA sniedz **autoostas pakalpojumus**.

Autoostas pakalpojumu sniegšanas kārtību nosaka Autopārvadājumu likums un uz šī likuma pamata izdotie Ministru kabineta 2019. gada 29. oktobra noteikumi Nr. 502 "Autoostu noteikumi".¹³ Autopārvadājumu likuma 33. panta trešā daļa¹⁴ nosaka, ka autoostu izvietojumu un skaitu nosaka attiecīgā pašvaldība. Autoostu ierīko un uztur tās īpašnieks vai valdītājs. Savukārt Autopārvadājumu likuma 33. panta sestā daļa nosaka, ka "Autotransporta direkcija reģistrē dotētos reģionālās nozīmes maršrutus apkalpojošo autoostu, ja autoostas īpašnieks vai valdītājs ir reģistrēts komercreģistrā un tam nav nodokļu parādu, kuru kopsumma pārsniedz likumā "Par nodokļiem un nodevām" noteikto nodokļu (nodevu) parāda kopsummu, no kuras sākot nodokļu administrācija nodrošina publisku informācijas pieejamību. Dotētos reģionālās nozīmes maršrutus apkalpojošās autoostas reģistrācija dod tiesības sniegt autoostas pakalpojumus, ievērojot normatīvajos aktos noteikto kārtību."

ATD ir reģistrējusi **Gulbenes AO Reģistrēto autoostu sarakstā**¹⁵ ar kārtas Nr. 15, piešķirot kategoriju III.

GA no GNP nomā arī zemes vienību Dzelzceļa iela 6B, Gulbene, kadastra apzīmējums 5001 002 0190, ar kopējo platību 2476 m² (**31.07.2023 Zemes nomas līgums Nr. GU/9.3/23/67**). Zemesgabala izmantošanas mērķis ir autostacijas (kadastra apzīmējums 5001 002 0190 001) uzturēšana un apsaimniekošana. Līgums ir spēkā līdz 31.07.2033. Savukārt pati autoostas ēka ir GA bilancē.

GA sniegtie **autoostu pakalpojumi ir cieši saistīti** ar GA iepriekš sniegtajiem sabiedriskā transporta pakalpojumiem, tāpēc atsevišķs padziļināts izvērtējums attiecībā uz GA sniegtajiem autoostas pakalpojumiem **netiek veikts**.

Tāpat atsevišķs padziļināts izvērtējums netiek veikts attiecībā uz GA sniegtajiem transportlīdzekļu remonta pakalpojumiem, jo tie ir cieši saistīti ar GA pamatdarbībai (pasažieru pārvadājumi) nepieciešamo resursu (remonta bāzes) lietderīgu izmantošanu gadījumā, kad šie resursi nav noslogoti, piemēram, remonta zonā netiek veikts GA transportlīdzekļu remonts. Papildus jānorāda, ka ieņēmumi, kas iegūti no transportlīdzekļu remontdarbu pakalpojumiem, kas sniegti trešajām personām, **ir nebūtiski**, un 2023. gadā sastādīja tikai 1,7% no GA kopējiem ieņēmumiem.

¹³ <https://likumi.lv/ta/id/310352-autoostu-noteikumi>

¹⁴ <https://likumi.lv/ta/id/36720-autoparvadajumu-likums>

¹⁵ https://www.atd.lv/sites/default/files/2022_gads_Autoostu_kategorijas_0.pdf

1.2. Pakalpojumu saņēmēji un to ieguvumi

Pakalpojumu saņēmēji un to ieguvumi

- GA ieņēmumi no **regulārajiem pasažieru pārvadājumiem** 2023. gadā sastādīja 1 599 606 EUR jeb **75,6%**, ieņēmumi no pašvaldības deleģētiem **skolēnu pārvadājumiem** sastādīja 332 321 EUR jeb **15,7%**, **pārējie** pamatdarbības **ieņēmumi** sastādīja 183 831 EUR jeb **8,7%** no GA kopējiem ieņēmumiem.
- Ieguvēji no GA sniegtajiem skolēnu speciālo pārvadājumu pakalpojumiem ir **Gulbenes novada iedzīvotāji**, īpaši kuri dzīvo ārpus novada centra, lai to bērni nokļūtu izglītības iestādēs. Skolēnu speciālo pārvadājumu pakalpojumi ir būtiski arī **Gulbenes novada pašvaldībai**, ņemot vērā, ka viena no pašvaldību autonomajām funkcijām ir gādāt par izglītības pieejamību.

GA darbības pakalpojumu grupas un ieņēmumi 2019.-2023. gadā iekļauti tabulā zemāk.

Tabula 1. GA ieņēmumi no pamatdarbības 2019.-2023. gadā

ieņēmumi	2019. gads (EUR)	2020. gads (EUR)	2021. gads ¹⁶ (EUR)	2022. gads ¹⁷ (EUR)	2023. gads ¹⁸ (EUR)
ieņēmumi no dotācijas pasažieru pārvadājumiem	N/A	N/A	657 940	1 006 525	1 318 605
ieņēmumi no pašvaldības deleģētiem skolēnu pārvadājumiem	N/A	N/A	150 112	251 525	332 321
ieņēmumi no pasažieru pārvadājumiem	N/A	N/A	117 405	247 716	281 001
ieņēmumi no pārējiem pakalpojumiem	N/A	N/A	73 863	112 707	183 831
KOPĀ	N/A	N/A	999 320	1 618 473	2 115 758

Datu avots: GA

No tabulā augstāk apkopotās informācijas var secināt, ka GA saimnieciskās darbības galvenos ieņēmumus veido ieņēmumi no **regulārajiem pasažieru pārvadājumiem**, kas, piemēram, 2023. gadā sastādīja 1 599 606 EUR jeb 75.6% no kopējiem ieņēmumiem. Regulāro pasažieru pārvadājumu ieņēmumos tiek iekļauta arī valsts subsīdija atbilstoši Ministru kabineta 2015. gada 28. jūlija noteikumiem Nr. 435 "Kārtība, kādā nosaka un kompensē ar sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanu saistītos zaudējumus un izdevumus un nosaka sabiedriskā transporta pakalpojuma tarifu"¹⁹.

Ieņēmumi no pašvaldības deleģētiem **skolēnu pārvadājumiem** 2023. gadā sastādīja 332 321 EUR jeb 15,7% no kopējiem GA ieņēmumiem. Savukārt pārējie pamatdarbības ieņēmumi sastādīja 8,7% no GA kopējiem ieņēmumiem un bija 183 831 EUR. Saskaņā ar GA sniegto informāciju GA **pārējie pamatdarbības ieņēmumi** 2023. gadā bija ieņēmumi no:

- neregulārajiem pasažieru pārvadājumiem (115 256 EUR);
- transportlīdzekļu remonta pakalpojumiem (35 424 EUR);
- autoostas pakalpojumiem (33 151 EUR).

¹⁶ Dati no SIA "GULBENES AUTOBUSŠ" 2022. gada pārskata

¹⁷ <https://www.gulbene.lv/lv/media/27321/download?attachment>

¹⁸ <https://www.gulbene.lv/lv/media/36288/download?attachment>

¹⁹ <https://likumi.lv/ta/id/275812-kartiba-kada-nosaka-un-kompense-ar-sabiedrisku-transporta-pakalpojumu-sniegšanu-saistitos-zaudejumus-un-izdevumus-un-nosaka>

Vērtējot GA pamatdarbības ieņēmumus 2023. gadā, var secināt, ka regulārie pasažieru pārvadājumi, tostarp skolēnu pārvadājumi, sastāda **vairāk nekā 90%** no GA kopējiem ieņēmumiem, un tādēļ regulārie pasažieru pārvadājumi uzskatāmi par GA pamatdarbības veidu. Ar GA pamatdarbību cieši saistīts papildu pakalpojums ir autoostas pakalpojumi. Savukārt neregulārie pasažieru pārvadājumi, kā arī transportlīdzekļu remonta pakalpojumi nav uzskatāmi par GA pamatdarbības veidu, un ir saistīti ar GA pamatdarbībai nepieciešamo resursu lietderīgu izmantošanu.

Tabulā zemāk apkopoti GA pārējie saimnieciskās darbības ieņēmumi.

Tabula 2. GA pārējie saimnieciskās darbības ieņēmumi 2019.-2023. gadā

ieņēmumi	2019. gads (EUR)	2020. gads (EUR)	2021. gads ²⁰ (EUR)	2022. gads ²¹ (EUR)	2023. gads ²² (EUR)
ieņēmumi no apdrošināšanas atlīdzības	N/A	N/A	0	8 120	3 009
Pārējie ieņēmumi	N/A	N/A	1 384	3 786	1 433
KOPĀ	N/A	N/A	1 384	11 906	4 442

Datu avots: GA

Tabulā augstāk ietvertos GA pārējos saimnieciskās darbības ieņēmumus veido ieņēmumi, kas nav saistīti ar GA pamatdarbību, un, piemēram, 2023. gadā saskaņā ar GA sniegto informāciju tie bija ieņēmumi no pamatlīdzekļu pārdošana (1 240 EUR), metāllūžņu pārdošanas (166 EUR), biļešu iepriekšpārdošanas (24 EUR), un OCTA pārmaksas atgriešanas (3 EUR).

Pakalpojumu saņēmēji

Pakalpojumu tirgus definēšana ir veikta, kas ietver gan pakalpojuma definēšanu, gan ģeogrāfiskās teritorijas noteikšanu, kā arī ņemot vērā, ka ar 2024. gada 1. novembri GA tiesības sniegt sabiedriskā transporta pakalpojumus ar autobusiem reģionālās nozīmes maršrutu tīkla daļā "Gulbene, Alūksne, Balvi" ir beigušās.

Attēlā zemāk ir redzama Gulbenes novada administratīvā teritorija.

Attēls 3. Gulbenes novada administratīvā teritorija

Avots: https://lv.wikipedia.org/wiki/Gulbenes_novads

²⁰ Dati no SIA "GULBENES AUTOBUSS" 2022. gada pārskata
²¹ <https://www.gulbene.lv/lv/media/27321/download?attachment>
²² <https://www.gulbene.lv/lv/media/36288/download?attachment>

Skolēnu speciālie pārvadājumi

GA sniedz skolēnu speciālo pārvadājumu pakalpojumus, pamatojoties uz GA un GNP 11.09.2024 lēpirkuma Nr. GNP 2024/37 rezultātiem²³.

Skolēnu speciālie pārvadājumi tiek veikti 18 maršrutos Gulbenes novada administratīvajā teritorijā uz šādām izglītības iestādēm:

1. maršruts – Gulbenes novada vidusskola;
2. maršruts – Gulbenes novada vidusskola;
3. maršruts – Gulbenes novada vidusskola;
4. maršruts – Gulbenes novada vidusskola;
5. maršruts – Gulbenes novada vidusskola;
6. maršruts – Gulbenes novada vidusskola;
7. maršruts – Lejasciema pamatskola;
8. maršruts – Lejasciema pamatskola;
9. maršruts – Lizuma pamatskola;
10. maršruts – Lizuma pamatskola;
11. maršruts – Rankas pamatskola;
12. maršruts – Rankas pamatskola;
13. maršruts – Rankas pamatskola;
14. maršruts – Rankas pamatskola;
15. maršruts – Tirzas pamatskola;
16. maršruts – Tirzas pamatskola;
17. maršruts – Tirzas pamatskola;
18. maršruts – Tirzas pamatskola.

Skolēnu speciālie pārvadājumi iepriekš minētajos maršrutos tiks sniegti 2024./2025. un 2025./2026. mācību gados jeb līdz 31.05.2026.

GA pakalpojuma ietvaros nodrošina autobusu un autobusa autovadītāju. Pakalpojums tiek sniegts saskaņā ar maršrutu kustības sarakstiem. Autobusa izmēram/lielumam jābūt atbilstošam maršrutā plānotajam pārvadājamo skolēnu skaitam.

Pakalpojumu saņēmēji un ieguvēji

Ieguvēji no GA sniegtajiem skolēnu speciālo pārvadājumu pakalpojumiem ir **Gulbenes novada iedzīvotāji**, īpaši kuri dzīvo ārpus novada centra, lai to bērni nokļūtu izglītības iestādēs. Kvalitatīvi sniegti skolēnu speciālo pārvadājumu pakalpojumi ietekmē iedzīvotāju dzīves kvalitāti un tiesības uz izglītību.

Skolēnu speciālo pārvadājumu pakalpojumi ir būtiski arī **Gulbenes novada pašvaldībai**, ņemot vērā, ka viena no pašvaldību autonomajām funkcijām ir gādāt par izglītības pieejamību. GA sniegtie skolēnu speciālie pārvadājumi nodrošina skolēniem iespēju nokļūt izglītības iestādē, tādējādi sekmējot izglītības pieejamību Gulbenes novada pašvaldībā un tās iedzīvotājiem.

²³ <https://www.eis.gov.lv/EKEIS/Supplier/Procurement/127950>

2. TIRGUS RAKSTUROJUMS

2.1. Tirgus situācijas apraksts un konkurences aspekti sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanā

Tirgus raksturojums un konkurences aspekti sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanā

- Saskaņā ar Sabiedriskā transporta pakalpojumu likuma 5. panta pirmo daļu par sabiedriskā transporta pakalpojumu organizēšanu reģionālās nozīmes maršrutos lemj, kā arī pārrauga lēmumu izpildi **Sabiedriskā transporta padome**.
- Saskaņā ar **Sabiedriskā transporta nākotnes koncepciju no 2021. gada līdz 2030. gadam** garantētie valsts pakalpojumi reģionālajā maršrutu tīklā tiek sadalīti **16 maršrutu** tīkla teritoriālajās lotēs.
- Atbilstoši Sabiedriskā transporta pakalpojumu likuma 8. pantam sabiedriskā transporta pakalpojumu **pasūtījums tiek organizēts** saskaņā ar Publisko iepirkumu likumu vai likumu, kas reglamentē koncesiju piešķiršanu. Pasūtītājs piešķir tiesības sniegt sabiedriskā transporta pakalpojumus maršrutu tīklā, maršrutu tīkla daļā, maršrutā vai reisā.
- 2019. gada jūlijā ATD izsludināja atklātu konkursu par sabiedriskā transporta pakalpojumu nodrošināšanu ar autobusiem līdz 2030. gadam. Iepirkuma norise **bija apgrūtināta**. Tikai 2023. gada 12. aprīlī ATD publicēja informāciju, ka ir pabeigta visu ilgtermiņa līgumu par pasažieru pārvadāšanu reģionālajos autobusu maršrutos noslēgšana.
- GA nav piešķirtas ilgtermiņa līgumu slēgšanas tiesības nevienā no reģionālo autobusu maršrutu tīkliem. No 2024. gada 1. novembra **GA nav arī tiesības sniegt** sabiedriskā transporta pakalpojumus Gulbenes novada administratīvajā teritorijā.
- AS "TALSU AUTOTRANSPORTS" ar 2024. gada 1. novembri ir uzsākusi sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanu maršruta tīklā "Gulbene, Alūksne Balvi". Tāpēc var secināt, ka tirgus nepilnība sabiedriskā transporta pakalpojumu jomā Gulbenes novada administratīvajā teritorijā **nav konstatējama**.

Tirgus situācijas raksturojums

Pasažieru sauszemes pārvadājumu pakalpojumu Latvijā regulē Autopārvadājumu likums²⁴. Sabiedriskā transporta pakalpojumus Latvijas teritorijā nosaka Sabiedriskā transporta pakalpojumu likums²⁵.

Saskaņā ar Sabiedriskā transporta pakalpojumu likuma 5. panta pirmo daļu²⁶ par sabiedriskā transporta pakalpojumu organizēšanu reģionālās nozīmes maršrutos lemj, kā arī pārrauga lēmumu izpildi

²⁴ <https://likumi.lv/ta/id/36720-autoparvadajumu-likums>

²⁵ <https://likumi.lv/ta/id/159858-sabiedriski-transporta-pakalpojumu-likums>

²⁶ Sabiedriskā transporta pakalpojumu likuma 5.pants. Sabiedriskā transporta padomes, Autotransporta direkcijas, plānošanas reģionu un valstspilsētu pašvaldību kompetence sabiedriskā transporta nozarē

(1) Sabiedriskā transporta padomes kompetence ir:

1) veidot vienotu reģionālās nozīmes maršrutu tīklu;

2) pārzināt maršrutu tīkla reģionālās nozīmes maršrutus;

3) lemt par sabiedriskā transporta pakalpojumu organizēšanu reģionālās nozīmes maršrutos, kā arī pārraudzīt lēmumu izpildi;

4) apstiprināt sabiedriskā transporta pakalpojumu tarifus un to izmaiņas reģionālās nozīmes dotētajos maršrutos;

5) definēt nepieciešamo sabiedriskā transporta pakalpojumu apjomu reģionālās nozīmes maršrutos, pamatojoties uz šā likuma

6.pantā noteiktajiem principiem;

6) pārraudzīt sabiedriskajam transportam no valsts budžeta iedalīto finanšu līdzekļu administrēšanu, sadali un piešķiršanu;

Sabiedriskā transporta padome. Sabiedriskā transporta padome arī definē nepieciešamo sabiedriskā transporta pakalpojumu apjomu reģionālās nozīmes maršrutos. Sabiedriskā transporta padomes darbu nodrošina **Autotransporta direkcija**, kas pilda padomes sekretariāta un **izpildinstitūcijas funkcijas**.²⁷

Atbilstoši Sabiedriskā transporta pakalpojumu likuma 8. panta pirmajai un otrajai daļai sabiedriskā transporta pakalpojumu pasūtījums tiek organizēts saskaņā ar Publisko iepirkumu likumu vai likumu, kas reglamentē koncesiju piešķiršanu, ciktāl šis likums nenosaka citādi. Pasūtītājs piešķir tiesības sniegt sabiedriskā transporta pakalpojumus maršrutu tīklā, maršrutu tīkla daļā, maršrutā vai reisā.

Saskaņā ar ATD publicēto informāciju²⁸ sabiedriskā transporta pakalpojumus nodrošina **šādi pārvaldītāji**:

- SIA "BALVU AUTOTRANSPORTS",
- AS "CATA",
- SIA "DAUTRANS",
- SIA "DOBELES AUTOBUSU PARKS",
- SIA "Daugavpils autobusu parks",
- SIA "GULBENES AUTOBUSS",
- SIA "Latvijas Sabiedriskais Autobuss",
- AS "LIEPĀJAS AUTOBUSU PARKS",
- SIA "LUDZAS AUTOTRANSPORTA UZŅĒMUMS",
- AS "Nordeka",
- SIA "NORMA-A",
- AS "Pasažieru vilciens",
- AS "RĒZEKNES AUTOBUSU PARKS",
- AS "TALSU AUTOTRANSPORTS",
- SIA "TUKUMA AUTO",
- SIA "VTU VALMIERA",
- Pašvaldības SIA "Ventspils reiss".

ATD ir izstrādājusi **Sabiedriskā transporta nākotnes koncepciju no 2021. gada līdz 2030. gadam**.²⁹ Saskaņā ar šo koncepciju garantētie valsts pakalpojumi reģionālajā maršrutu tīklā tiek sadalīti **16 maršrutu** tīkla teritoriālajās lotēs.

Pats līgumu slēgšanas process par tiesībām sniegt sabiedriskā transporta pakalpojumu nodrošināšanu ar autobusiem līdz 2030. gadam (atbilstoši koncepcijai) **bija apgrūtināts**. 2019. gada jūlijā ATD izsludināja atklātu konkursu par sabiedriskā transporta pakalpojumu nodrošināšanu ar autobusiem līdz 2030. gadam 16 maršrutu tīkla daļās. 2020. gada 21. janvārī notika piedāvājumu atvēršanas sanāksme, kurā ATD iepirkuma komisija atvēra 40 pretendentu iesniegtos piedāvājumus. 2020. gada 15. maijā ATD iepirkumu komisija pieņēma lēmumu par rezultātu visās 16 maršrutu tīkla daļās, 12 maršrutu tīkla daļās pasludinot uzvarētāju. 2020. gada jūnijā Iepirkumu uzraudzības birojā jau bija iesniegtas pārsūdzības par 11 no 16 maršrutu tīkla daļām, tai skaitā par tām, kurās konkurss izbeigts bez rezultāta.

Atsevišķas sūdzības IUB atzina par pamatotām, bet citas par nepamatotām, un ATD tika atļauts slēgt līgumus. Lotēs, kurās līguma slēgšana tika aizliegta, ATD izsludināja jaunu iepirkumu, bet, kamēr noritēja iepirkuma procedūra, tika slēgti īstermiņa līgumi ar esošajiem pārvaldītājiem, lai nodrošinātu sabiedriskā transporta pakalpojumu nepārtrauktību.

7) sagatavot un iesniegt Satiksmes ministrijai priekšlikumus par valsts budžeta pieprasījumu sabiedriskā transporta pakalpojumu organizēšanai, par piešķirtā valsts budžeta sadalījumu starp pārvaldījumu veidiem un izstrādāt valsts budžeta sadales principus attiecībā uz noslēgtajiem sabiedriskā transporta pakalpojumu līgumiem;

8) sniegt priekšlikumus valstspilsētu pašvaldībām par sabiedriskā transporta pakalpojumu organizēšanu maršrutu tīkla pilsētas nozīmes maršrutos;

9) lemt par sabiedriskā transporta pakalpojumu pasūtītājam iesniegtajiem priekšlikumiem par slēgto reģionālās nozīmes maršrutu atjaunošanu;

10) atbilstoši savai kompetencei veikt satiksmes ministra noteiktus uzdevumus.

²⁷ Sabiedriskā transporta pakalpojumu likuma 4¹. panta sestā daļa

²⁸ <https://www.atd.lv/lv/tag/parvadataji>

²⁹ https://www.atd.lv/sites/default/files/ATD-SM-SabiedriskaisTransports-2030_05.2019.pdf#overlay-context=lv/jaunumi/sabiedrisk%25C4%2581-transporta-koncepcija-paredz-stiprin%25C4%2581t-dzelzce%25C4%25BCa-lomu-pasa%25C5%25BEieru-p%25C4%2581rvad%25C4%2581jumos

Atkārtoti iepirkumi, kuru rezultāti atkal tika pārsūdzēti, norisinājās vairākus gadus. Līdz 2023. gada 12. aprīlī ATD publicēja informāciju³⁰, ka ir noslēgusi 10 gadu līgumus ar AS "TALSU AUTOTRANSPORTS", SIA "TUKUMA AUTO", pašvaldības SIA "Ventpils reiss" un personu apvienību AS "Rēzeknes autobusu parks" un SIA "RO reiss" par sabiedriskā transporta pakalpojumu nodrošināšanu atlikušajās piecās maršrutu tīkla daļās Latvijā – "Jelgava, Dobele", "Gulbene, Alūksne, Balvi", "Talsi, Tukums", "Ventpils" un "Rēzekne, Ludza".

Iepriekš minētās bija **pēdējās piecas maršrutu tīkla daļas**, kurās bija jānoslēdz ilgtermiņa līgumi par pasažieru pārvadāšanu reģionālajos autobusu maršrutos. Atbilstoši noslēgtajiem līgumiem pasažieru pārvadāšanu maršruta tīkla daļā "Jelgava, Dobele" nodrošinās AS "TALSU AUTOTRANSPORTS", un pakalpojuma sniegšana tika uzsākta 2024. gada 1. novembrī, "Gulbene, Alūksne Balvi" pasažieru pārvadāšanu nodrošinās AS "TALSU AUTOTRANSPORTS", un pakalpojuma sniegšana tika uzsākta 2024. gada 1. novembrī, "Talsi, Tukums" pasažieru pārvadāšanu nodrošinās SIA "TUKUMA AUTO" un pakalpojuma sniegšana tika uzsākta 2024. gada 1. novembrī, "Ventpils" maršruta tīkla daļā pasažierus pārvadās pašvaldības SIA "Ventpils reiss" un pakalpojuma sniegšana tika uzsākta 2024. gada 1. jūlijā, savukārt, maršruta tīkla daļā "Rēzekne, Ludza" pasažierus pārvadās personu apvienību AS "Rēzeknes autobusu parks" un SIA "RO reiss", un pakalpojuma sniegšana tiks uzsākta 2025. gada 1. janvārī.

Attēlā zemāk ir iekļauta ATD informācija par pakalpojumu sniedzējiem reģionālo autobusu maršrutu tīklā un visiem noslēgto ilgtermiņa līgumu stāšanās spēkā datumiem.

Attēls 4. Pakalpojumu sniedzēji reģionālo autobusu maršrutu tīklā Latvijā

Datu avots: ATD, <https://www.atd.lv/lv/jaunumi/autotransporta-direkcija-ir-nosl%C4%93gusi-ilgtermi%C5%86a-l%C4%ABgumus-par-pasa%C5%BEieru-p%C4%81rvad%C4%81jumu>

³⁰ <https://www.atd.lv/lv/jaunumi/autotransporta-direkcija-ir-nosl%C4%93gusi-ilgtermi%C5%86a-l%C4%ABgumus-par-pasa%C5%BEieru-p%C4%81rvad%C4%81jumu>

Kā secināms no attēlā augstāk ietvertās informācijas GA nav piešķirtas ilgtermiņa līgumu slēgšanas tiesības nevienā no reģionālo autobusu maršrutu tīkliem. No 2024. gada 1. novembra **GA nav tiesības sniegt** sabiedriskā transporta pakalpojumus Gulbenes novada administratīvajā teritorijā.

Tirgus nepilnība

Situācija, ka pretendents iepirkuma procedūrā iesniedz piedāvājumu, tas tiek atzīts par visizdevīgāko un ar pretendentu tiek noslēgts līgums, bet pretendents nespēj līgumu kvalitatīvi izpildīt, var norādīt uz **tirgus nepilnību** definētajā tirgū. ATD noslēgto līgumu izpildē ir konstatēti vairāki šādi gadījumi. Sabiedriskā transporta pakalpojuma nodrošināšana ir resursietilpīga, un tā prasa apjomīgus ieguldījumus gan ražošanas līdzekļos (autobusi, infrastruktūra to uzturēšanai), gan cilvēkresursus (kvalificēti autobusa vadītāji). Tomēr pēdējā laikā gadījumi, kad pāravadātājs pēc līguma noslēgšanas noteiktajā laikā nespēj uzsākt līguma izpildi ir samazinājušies. Arī konkrētajā gadījumā AS "TALSU AUTOTRANSPORTS" ar 2024. gada 1. novembri ir uzsākusi sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanu maršruta tīklā "Gulbene, Alūksne Balvi". Tāpēc var secināt, ka tirgus nepilnība sabiedriskā transporta pakalpojumu jomā Gulbenes novada administratīvajā teritorijā **nav konstatējama**.

Ietekme uz konkurenci

GA darbība pasažieru pārvadājumu jomā **negatīvi neietekmē privāto komersantu darbību nozarē**, jo kā parāda AS "TALSU AUTOTRANSPORTS" darbība un spēja nodrošināt sabiedriskā transporta pakalpojumus Gulbenes novada administratīvajā teritorijā, privātā komersanta darbība netiek ietekmēta.

GA iesaiste komercdarbībā pirmšķietami ietekmē cilvēkresursus pieejamību tirgū, jo atbilstošas kvalifikācijas autobusu vadītāju skaits varētu būt ierobežots konkrētajā tirgū. Tomēr AS "TALSU AUTOTRANSPORTS" darbība Gulbenes novada administratīvajā teritorijā parāda, ka nepieciešamo cilvēkresursu apjomu privātajam komersantam ir izdevies nodrošināt, un GA ietekme, tostarp, tieša ietekme uz cilvēkresursu pārņemšanu, **nav novērojama**.

GA darbība **neierobežo privātā sektora inovācijas**. Inovatīvi risinājumi sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanā ir viena no konkurences priekšrocībām, piedāvājot savus pakalpojumus.

Konkurences neitralitāte

Konkurences neitralitāte izpaužas kā četru principu ievērošana:

- 1) saimnieciskās darbības un publisko funkciju nodalīšana;
- 2) cenu noteikšana, balstoties uz izmaksām;
- 3) vienlīdzīga regulējuma nodrošināšana;
- 4) konkurenci veicinoša publisko iepirkumu organizēšana.

Vērtējot GA darbību, var konstatēt, ka GA iepriekš sniegto sabiedriskā transporta pakalpojumu grāmatvedības uzskaitē ir nodalīta no pārējās saimnieciskās darbības uzskaites un veikta, lai atbilstu 28.07.2015. MK noteikumi Nr.435 "Kārtība, kādā nosaka un kompensē ar sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanu saistītos zaudējumus un izdevumus un nosaka sabiedriskā transporta pakalpojuma tarifu"³¹ prasībām.

Veiktās GA darbības finanšu analīzes rezultātā var secināt, ka **GA pakalpojumu cena ir noteikta, balstoties uz izmaksām**, jo GA saimnieciskā darbība visā pārskata periodā no 2019. līdz 2023. gadam ir bijusi ar pozitīvu, atsevišķos periodos pat sasniedzot 8-9% rentabilitāti.

GA neizmanto publiskās personas resursus pasažieru pārvadājumu pakalpojumu sniegšanā bez atlīdzības, kā arī publiskā persona neizmanto GA sniegtos pakalpojumus bez atlīdzības.

³¹ <https://likumi.lv/ta/id/275812-kartiba-kada-nosaka-un-kompense-ar-sabiedriska-transporta-pakalpojumu-sniegsanu-saistitos-zaudejumus-un-izdevumus-un-nosaka-sab...>

GA sniegto pakalpojumu tirgū kopumā ir nodrošināts vienlīdzīgs regulējums. Priekšrocības kādam konkrētam tirgus dalībniekam netiek nodrošinātas, jo sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanas tiesības tiek piešķirtas iepirkuma procedūras rezultātā.

Nevalstisko organizāciju viedoklis

Biedrība "**Latvijas Pasažieru pārvadātāju asociācija**" atbildi uz SIA "CSE COE" 15.10.2024. vēstuli Nr. 2024/48 ar lūgumu sniegt viedokli par GNP līdzdalības saglabāšanu GA **nesniedza**. Telefonsarunā 06.01.2025. LPPA paskaidroja, ka viedokli sniedz tikai par tām kapitālsabiedrībām, kuras ir LPPA biedri. Tomēr telefonsarunas laikā LPPA norādīja, ka

- LPPA izpratnē, sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšana ir **stratēģiski svarīga nozare**, un kapitālsabiedrības, kas tajā darbojas, savā darbībā būtībā pilda valsts sociālo funkciju, t.i., nodrošina iedzīvotāju tiesības uz brīvu, drošu pārvietošanos un iedzīvotāju vajadzību un pieprasījuma pēc sabiedriskā transporta pakalpojumiem apmierināšanu.
- Pašvaldībai savā darbībā **iedzīvotājiem ir jāgarantē** nepārtraukta iespēja skolēniem nokļūt izglītības iestādēs, būt drošībā ārkārtas apstākļu iestāšanās gadījumā, un pašvaldībai ne mazāk svarīga ir iedzīvotājiem garantēta iespēja nokļūt uz darbavietām, ārstniecības iestādēm un valsts un pašvaldību institūcijām u. c.. Apmierināt iedzīvotāju pieprasījumu pēc sabiedriskā transporta pakalpojumiem un nodrošināt maršrutu tīklā iespēju apmeklēt izglītības iestādes, ārstniecības iestādes, darbavietas, valsts un pašvaldību institūcijas to normālajā (vispārpieņemtajā) darba laikā ir sabiedriskā transporta organizēšanas pamatprincips, kas nostiprināts Sabiedriskā transporta pakalpojumu likuma 6. pantā. Eiropas vērtību kontekstā mobilitāte ir Eiropas reģionu ilgtspējīgas attīstības un iedzīvotāju dzīves kvalitātes priekšnoteikums.
- Lai gan sabiedriskā transporta pieejamība tieši ietekmē katras pašvaldības iedzīvotājus, uzņēmējus un apmeklētājus, pašvaldības sociālekonomisko attīstību un iedzīvotāju labklājību, **pašvaldībai ir tikai pastarpināta iespēja** piedalīties tādu lēmumu apspriešanā, kas attiecas uz reģionālās nozīmes maršrutu tīkla maršrutiem, bet ne tos ietekmēt, kas ir viena no pamatproblēmām iedzīvotāju vajadzībām atbilstošas mobilitātes nodrošināšanā.
- Vērtējot ietekmi uz tirgu, jānorāda, ka sabiedriskā transporta pakalpojumi netiek sniegti teritorijai, bet gan iedzīvotājiem, lai nodrošinātu to vajadzības. Iedzīvotāju pārvietošanās pārsniedz arī konkrētu pašvaldību teritorijas. Kā būtiskākais Sabiedriskā transporta pakalpojumu likumā, ir nodrošināt iedzīvotājiem pieejamus sabiedriskā transporta pakalpojumus, tas ir nodrošināt to mobilitāti. Līdz ar to iedzīvotāji par pakalpojuma nodrošināšanu **vēršas pie attiecīgās pašvaldības**, neraugoties uz to, ka likumdevējs sabiedriskā transporta pakalpojuma sniegšanu reģionālās nozīmes maršrutu tīklā ir nodevis valsts izpildvaras rokās.
- Vērtējot visu nozari kopumā, neredz būtiskus faktus un pamatojumus tam, lai pašvaldības atteiktos no savām vēsturiski izveidotajām kapitālsabiedrībām, kas šobrīd sniedz sabiedriskā transporta pakalpojumus, bet gan saskata nākotnē **iedzīvotāju interešu apdraudējumu**, tai skaitā konkurences problēmas, ja šādas kapitālsabiedrības tirgū vairs nestrādās. Šādi reāli draudi jau ir īstenojušies arī praksē, kad atsevišķi pasažieru pārvadātāju uzņēmumi ar privāto kapitālu nespēj pildīt uzņemtās līgumsaistības ar valsti par sabiedriskā transporta pakalpojuma nepārtrauktu sniegšanu.

Biedrība "**Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera**" 14.11.2024. telefonsarunā un 19.11.2024. e-pasta vēstulē informēja, ka LTRK viedokli par GNP līdzdalību GA **nesniegs**, un aicināja LTRK viedokli par dažādām nozarēm, kas jau iepriekš ir sniegts KP, meklēt KP interneta vietnē sadaļā "Atzinumi par pašvaldības līdzdalību kapitālsabiedrībā"³², un "Apkopojumi par publisku personu līdzdalības kapitālsabiedrībās izvērtējumiem"³³, kuri arī ietver LTRK viedokli.

Vispārīgu viedokli par pašvaldības līdzdalību kapitālsabiedrībās sniedza biedrība "**Latvijas Pašvaldību savienība**", 06.04.2022. vēstulē Nr. 202204/SAN4773/NOS68, tostarp, norādot, ka:

³² <https://www.kp.gov.lv/lv/pasvaldibas-lidzdaliba-kapitalsabiedriba>

³³ <https://www.kp.gov.lv/lv/apkopojumi-par-publisku-personu-lidzdalibas-kapitalsabiedribas-izvertejumiem>

- Tā kā pašvaldību kapitālsabiedrības ir izveidotas, ievērojot Valsts pārvaldes iekārtas likuma 88. pantā noteiktos mērķus, kā arī lai realizētu pašvaldības autonomās funkcijas, pilnīgu pašvaldības līdzdalības saglabāšanu vai nesaglabāšanu, var veikt tikai un vienīgi pati pašvaldība, **vadoties no tās teritorijā dzīvojošo iedzīvotāju vajadzībām un tirgus situācijas.**
- Ņemot vērā minēto un LPS darbības mērķus, diemžēl nevaram sniegt lūgto izvērtējumu, jo LPS rīcībā nav nepieciešamās informācijas. Jebkurā gadījumā LPS ieskatā pašvaldībām ir ne tikai tiesības, bet arī pienākums rūpēties par to, lai konkrētās teritorijas ikvienam iedzīvotājam būtu pieejami nepieciešamie pakalpojumi. **Pakalpojumu nodrošināšanas veida un formas izvēle** ir katras vienas pašvaldības domes kompetence.

3. KAPITĀLSABIEDRĪBAS DARBĪBAS FINANSĒJUMS

Galvenie secinājumi

- GA darbība visā periodā no 2019. gada līdz 2023. gadam ir bijusi **ar peļņu**. GA saimnieciskās darbības rezultāti visā pārskata periodā ir bijuši pozitīvi, atsevišķos darbības gados **sasniedzot augstu rentabilitāti** 8-9% apmērā.
- **GA apgrozījums** apskatītajā periodā katru gadu ir pieaudzis, un 2023. gadā ir dubultojies, salīdzinot ar 2019. gadu.
- GA **ilgtermiņa ieguldījumu** vērtība ir samazinājusies atbilstoši pamatlīdzekļu nolietojumam.
- GA likviditātes koeficienta vērtība ir ļoti augsta, kas norāda, ka uzņēmumam **nav problēmu nokārtot** īstermiņa saistību maksājumus.
- Liels apgrozāmo līdzekļu daudzums un zema ilgtermiņu ieguldījumu vērtība norāda, ka GA **nav pietiekoši veikusi ieguldījumus** ilgtermiņu aktīvu atjaunošanā.
- GA **nav īstenoti** projekti, saņemot **ES struktūrfondu līdzfinansējumu**.
- GA nesaņem no pašvaldības vai valsts budžeta **dotācijas³⁴ zaudējumu segšanai**.

GA darbības finanšu analīze

GA darbības finanšu rezultāti no 2019. gada līdz 2023. gadam apkopoti tabulā zemāk.

Tabula 3. GA darbības rezultāti (2019. - 2023. gads)

Finanšu pārskata pozīcija	2019. gads ³⁵ (EUR)	2020. gads ³⁶ (EUR)	2021. gads ³⁷ (EUR)	2022. gads ³⁸ (EUR)	2023. gads ³⁹ (EUR)
Neto apgrozījums	1 055 393	929 118	999 320	1 618 473	2 115 758
Peļņa / zaudējumi	68 377	42 647	84 726	21 181	200 693
Ilgtermiņa ieguldījumi	402 328	355 974	244 589	244 890	234 441
Apgrozāmie līdzekļi	728 122	814 955	1 013 987	1 106 691	1 396 983
Aktīvu kopsumma	1 130 450	1 170 929	1 258 576	1 351 581	1 631 424
Pašu kapitāls	1 066 666	1 109 313	1 194 039	1 215 220	1 415 913
Ilgtermiņa kreditori	0	0	0	0	0
Īstermiņa kreditori	63 784	61 616	64 537	136 361	215 511

Datu avots: GA

No tabulā augstāk iekļautās informācijas var secināt, ka **GA apgrozījums** apskatītajā periodā katru gadu ir pieaudzis, un 2023. gadā ir dubultojies, salīdzinot ar 2019. gadu. Apgrozījuma pieaugums 2022. un 2023. gadā ir saistīts ar sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanas uzsākšanu Alūksnes novadā uz laiku no 2022. gada 1. aprīļa līdz 2023. gada 30. septembrim.

³⁴ Izņēmums izdevumu kompensācija atbilstoši Ministru kabineta 2015. gada 28. jūlija noteikumiem Nr. 435 "Kārtība, kādā nosaka un kompensē ar sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanu saistītos zaudējumus un izdevumus un nosaka sabiedriskā transporta pakalpojuma tarifu"

³⁵ GA 2019. gada pārskats publiski nav pieejams

³⁶ GA 2020. gada pārskats publiski nav pieejams

³⁷ GA 2021. gada pārskats publiski nav pieejams

³⁸ <https://www.gulbene.lv/lv/media/27321/download?attachment>

³⁹ <https://www.gulbene.lv/lv/media/36288/download?attachment>

GA darbība visā periodā no 2019. gada līdz 2023. gadam ir bijusi **ar peļņu**.

GA **ilgtermiņa ieguldījumu** vērtība ir samazinājusies atbilstoši pamatlīdzekļu nolietojumam. Ilgtermiņa ieguldījumu vērtības samazināšanās var norādīt uz nepietiekami atjaunotiem ilgtermiņa aktīviem GA sniegto pakalpojumu nodrošināšanai.

Savukārt GA **pašu kapitāla** pieaugums ir saistīts ar GA saimnieciskās darbības rezultātiem pārskata periodā.

GA nav **ilgtermiņa saistību**, GA **īstermiņa saistības** ir pieaugušas atbilstoši apgrozījuma pieaugumam.

GA darbības finanšu analīze par periodu no 2019. gada līdz 2023. gadam ir apkopota tabulā zemāk.

Tabula 4. GA darbības finanšu analīze (periods 2019. - 2023. gads)

Finansiālo rezultātu rādītājs	2019. gads	2020. gads	2021. gads	2022. gads	2023. gads
Likviditāte	11.42	13.23	15.71	8.12	6.48
Apgrozāmo līdzekļu kustība	1.45	1.14	0.99	1.46	1.51
Aktīvu apgrozījums	0.93	0.79	0.79	1.20	1.30
Finanšu līdzsvara koeficients	1.06	1.06	1.05	1.11	1.15
Ilgtermiņa aktīvi pret pašu kapitālu	0.38	0.32	0.20	0.20	0.17
Rentabilitāte (%)	6.48	4.59	8.48	1.31	9.49
Kapitāla atdeve, ROE (%)	6.41	3.84	7.10	1.74	14.17

Datu avots: CSE COE

Likviditātes koeficients norāda, vai uzņēmums var nosegt savas īstermiņa saistības, kā arī uz īstermiņa finansiālajiem riskiem, ja tādi rodas. GA likviditātes koeficienta vērtība ir ļoti augsta, kas norāda, ka uzņēmumam **nav problēmu nokārtot** īstermiņa saistību maksājumus. Tomēr liels apgrozāmo līdzekļu daudzums un zema ilgtermiņu ieguldījumu vērtība norāda, ka GA **nav pietiekoši veikusi ieguldījumus** ilgtermiņu aktīvu atjaunošanā.

Apgrozāmo līdzekļu kustības koeficients norāda, cik efektīvi uzņēmums izmanto tam esošos resursus. Augsts koeficients norāda, ka uzņēmumam ir nepietiekams apgrozāmo līdzekļu daudzums, turpretī zems koeficients var norādīt uz esošo apgrozāmo līdzekļu neefektīvu izmantošanu. GA apgrozāmo līdzekļu kustības koeficients ir zems, kas norāda, ka uzņēmuma ikdienas darbības nodrošināšanai **nav nepieciešami apgrozāmie līdzekļi** tādā apmērā, bet, pamatojoties uz iepriekš jau secināto, GA ir nepieciešams veikt ieguldījumus ilgtermiņa aktīvos.

Kapitāla struktūras analīze un finanšu līdzsvara koeficients norāda uz uzņēmuma īpašnieku ieguldītās naudas īpatsvaru uzņēmuma aktīvos. Jo lielāks pašu kapitāla īpatsvars, jo stabilāka ir uzņēmuma finanšu struktūra. Pārāk augsts rādītājs norāda, ka uzņēmumam ir jāsamazina parādu apjoms. GA finanšu līdzsvara koeficients ir zems, kas liecina par **GA augstu finanšu stabilitāti** konkrētajā brīdī, tomēr arī šeit jānorāda uz GA nepietiekami veiktajiem ieguldījumiem ilgtermiņa aktīvos.

Līdzīgu situāciju parāda arī ilgtermiņa aktīvu pret pašu kapitālu novērtējums. Balances 'zelta likums' paredz, ka ilgtermiņa ieguldījumus jāfinansē no pašu kapitāla. Pašu kapitāla vērtība, kas nesedz visus ilgtermiņa ieguldījumus, liecina par racionālu pašu kapitāla izmantošanu, ja ilgtermiņa ieguldījumi tiek finansēti no pašu kapitāla un ilgtermiņa saistībām. Savukārt apgrozāmie līdzekļi tiek finansēti no īstermiņa saistībām. GA nav ilgtermiņa saistību, bet **GA pašu kapitāls sešas reizes pārsniedz** ilgtermiņa ieguldījumu atlikušo vērtību.

Uzņēmuma rentabilitāte norāda uz uzņēmuma darbības efektivitāti un cik sniegto pakalpojumu cenas ir atbilstošas tirgus stāvoklim, kā arī to, vai ražošanas izmaksas ir atbilstošā līmenī. GA saimnieciskās darbības rezultāti visā pārskata periodā ir bijuši pozitīvi, atsevišķos darbības gados **sasniedzot augstu rentabilitāti** 8-9% apmērā. Taču atkārtoti jānorāda uz nepietiekamiem ieguldījumiem ilgtermiņa aktīvu atjaunošanā.

Analizējot GA ieguldītā kapitāla atdevi, jākonstatē, ka uzņēmuma **īpašnieku ieguldītais kapitāls pieaug** atbilstoši GA saimnieciskās darbības rezultātiem. Vienlaikus jānorāda, ka GA darbības galvenais mērķis nav īpašnieku kapitāla pieauguma nodrošināšana.

Kapitālsabiedrības darbības finansēšanas avots

Galvenais GA darbības finansēšanas avots ir **ieņēmumi no pamatdarbības**, tai skaitā kompensācija par sniegtajiem pasažieru regulārajiem pārvadājumiem atbilstoši Ministru kabineta 2015. gada 28. jūlija noteikumiem Nr. 435 "Kārtība, kādā nosaka un kompensē ar sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanu saistītos zaudējumus un izdevumus un nosaka sabiedriskā transporta pakalpojuma tarifu".

GA **nav īstenoti** projekti, saņemot **ES struktūrfondu līdzfinansējumu**.

Laika periodā no 2019. līdz 2023. gadam GA **pamatkapitāla palielināšana** nav veikta.

GA nesaņem no pašvaldības vai valsts budžeta **dotācijas⁴⁰ zaudējumu segšanai**.

GA ilgtermiņa investīciju plāns **nav izstrādāts**, bet norādītas ieguldīšanas darbības 2025. un 2026. gada naudas plūsmas prognozē, kas iekļauta GA vidēja termiņa darbības stratēģijā 2024.-2026. gadam, katru gadu 140 000 EUR.

⁴⁰ Izņēmums izdevumu kompensācija atbilstoši Ministru kabineta 2015. gada 28. jūlija noteikumiem Nr. 435 "Kārtība, kādā nosaka un kompensē ar sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanu saistītos zaudējumus un izdevumus un nosaka sabiedriskā transporta pakalpojuma tarifu"

4. IESPĒJAMIE RISKI PAKALPOJUMU NODOŠANAI PRIVĀTAJAM SEKTORAM

Galvenie secinājumi

- Kā būtisks risks skolēnu speciālo pārvadājumu organizēšanā Gulbenes novada administratīvajā teritorijā tiek identificēts – **pakalpojuma nepārtrauktības un pieejamības risks**. Nekvalitatīvi sniegti skolēnu speciālo pārvadājumu pakalpojumi (maršruta kavējumi) vai neizpildīti reisi ietekmē iedzīvotāju dzīves kvalitāti, tiesības uz izglītību, vai pat var apdraudēt veselību gadījumā, ja skolēnu speciālo pārvadājumu pakalpojumu nodrošināšanā ir neplānoti pārrāvumi, īpaši nelabvēlīgos laika apstākļos.
- Skolēnu speciālo pārvadājumu **pakalpojuma izmaksu pieaugums** var veidot būtisku risku pašvaldībai. Privāto komersantu iesniegtie piedāvājumi pašvaldībai skolēnu speciālo pārvadājumu nodrošināšanai var būt ekonomiski nepieejami.
- Minētie riski ilgtermiņā var radīt apdraudējumu Gulbenes novada iedzīvotāju labklājībai un dzīves kvalitātei, tomēr var uzskatīt, ka iestāšanās gadījumā tie neradītu lielāku zaudējumu patērētājam nekā publiskas personas darbības turpināšana tirgū, un tādēļ netiek identificēti **būtiski riski pakalpojumu nodošanai privātajam sektoram**.

Iespējamie riski pakalpojumu nodošanai privātajam sektoram tiek analizēti **tikai tiem GA darbības virzieniem**, kuri tiek nodrošināti izvērtējuma veikšanas brīdī.

Skolēnu speciālie pārvadājumi

Tabulā zemāk ir apkopoti iespējamie riski, kas pastāv, nododot **skolēnu speciālos pārvadājumus Gulbenes novada administratīvajā teritorijā** privātajam sektoram.

Tabula 5. GA skolēnu speciālos pārvadājumus sniegšanas nodošana privātajam sektoram riski

Risks	Ietekme uz sabiedrības interesēm	Iespējamās ilgtermiņa sekas uz patērētājiem	Iespējamie riska mazināšanas pasākumi
Skolēnu speciālo pārvadājumu nepārtrauktība un pieejamība	Būtisks	Apdraudēta izglītības pieejamība	Pašvaldība iesaistās skolēnu speciālo pārvadājumu pakalpojuma nodrošināšanā
Pakalpojuma cenas pieaugums	Būtisks	Ekonomisks apdraudējums pašvaldībai	Pašvaldība konstatē pakalpojuma ekonomisko nepieejamību un nodrošina skolēnu speciālos pārvadājumus ar saviem resursiem

Datu avots: CSE COE

Kā būtisks risks skolēnu speciālo pārvadājumu organizēšanā Gulbenes novada administratīvajā teritorijā tiek identificēts – **pakalpojuma nepārtrauktības un pieejamības risks**. Kvalitatīvi izpildīti skolēnu speciālo pārvadājumu pakalpojumi ir kritiski svarīgi iedzīvotājiem, īpaši kuri dzīvo ārpus novada centriem, lai to bērni nokļūtu izglītības iestādēs. Nekvalitatīvi sniegti skolēnu speciālo pārvadājumu pakalpojumi (maršruta

kavējumi) vai neizpildīti reisi ietekmē iedzīvotāju dzīves kvalitāti, tiesības uz izglītību, vai pat var apdraudēt veselību gadījumā, ja skolēnu speciālo pārvadājumu pakalpojumu nodrošināšanā ir neplānoti pārrāvumi, īpaši nelabvēlīgos laika apstākļos.

Savukārt skolēnu speciālo pārvadājumu pakalpojuma izmaksu pieaugums var veidot būtisku risku pašvaldībai. Privāto komersantu iesniegtie piedāvājumi pašvaldībai skolēnu speciālo pārvadājumu nodrošināšanai var būt ekonomiski nepieejami, tādējādi pašvaldībai ir jāmeklē citi risinājumi skolēnu speciālo pārvadājumu organizēšanai, piemēram, pakalpojuma nodrošināšanā ieguldot savus resursus.

Minētie riski ilgtermiņā var radīt apdraudējumu Gulbenes novada iedzīvotāju labklājībai un dzīves kvalitātei, tomēr var uzskatīt, ka iestāšanās gadījumā tie neradītu lielāku zaudējumu patērētājam nekā publiskas personas darbības turpināšana tirgū, un tādēļ netiek identificēti **būtiski riski pakalpojumu nodošanai privātajam sektoram**.

5. KOPSAVILKUMS

5.1. Atbilstība VPIL un Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likumam

Saskaņā ar Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likuma (turpmāk – Likums) 7. panta pirmo daļu publiskai personai ir pienākums ne retāk kā reizi piecos gados pārvērtēt katru tās tiešo līdzdalību kapitālsabiedrībā un atbilstību Likuma 4. panta nosacījumiem. Minētā panta otrā daļa paredz, ka lēmumu par publiskas personas līdzdalības saglabāšanu kapitālsabiedrībā pieņem attiecīgās publiskās personas augstākā lēmējinstācija.

Saskaņā ar Konkurences padomes skaidrojumu par VPIL 88. panta piemērošanu "Priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā un tās izvērtēšana", veicot juridisko izvērtējumu, publiskai personai ir jāspēj atbildēt uz šādiem jautājumiem:

- vai publiskas personas kapitālsabiedrības darbība atbilst publiskas personas pamatdarbības veidiem (piemēram, pašvaldības deleģētajai funkcijai vai brīvprātīgajai iniciatīvai);
- vai publiskas personas kapitālsabiedrības veicamā komercdarbība atbilst VPIL 88. pantā minētajiem mērķiem.⁴¹

Pašvaldību likuma 3. pants nosaka, ka publisko tiesību jomā pašvaldību kompetencē ir minētajā likumā noteiktās autonomās funkcijas un brīvprātīgās iniciatīvas, kas tiek īstenotas kā autonomās funkcijas. Saskaņā ar Pašvaldību likuma 73. panta 1. punktu pašvaldībām, pildot savas funkcijas, ir tiesības veidot pašvaldību kapitālsabiedrības, kā arī ieguldīt savus līdzekļus kapitālsabiedrībās. Minētā likuma 4. panta pirmās daļas 19. punkts paredz, ka viena no pašvaldības autonomajām funkcijām ir organizēt sabiedriskā transporta pakalpojumus.

GA pamatdarbība pasažieru pārvadājumu jomā **atbilst Pašvaldību likuma 4. panta pirmās daļas 19. punktā** paredzētajai pašvaldību autonomajai funkcijai. Vienlaikus jānorāda, ka sabiedriskā transporta pakalpojumu organizācijas funkcija ir cieši saistīta arī ar citu pašvaldībai autonomo funkciju izpildes organizāciju. Piemēram, skolēnu speciālo pārvadājumu organizēšana sekmē pašvaldības autonomās funkcijas, kas noteiktas Pašvaldību likuma 4. panta pirmās daļas 4. punktā, proti, gādāt par pirmsskolas izglītības, vidējās izglītības, profesionālās ievirzes izglītības, interešu izglītības un pieaugušo izglītības pieejamību, nodrošināšanu.

GA sniegtie **papildu pakalpojumi**, kas saistīti ar autoostas darbības nodrošināšanu, tostarp biļešu kases darbība, pasažieru un autobusu reisu apkalpošana, informācijas par sabiedriskā transporta pakalpojumiem sniegšana, ir cieši saistīti ar GA pamatdarbību un **atbilst Pašvaldību likuma 4. panta pirmās daļas 19. punktā** noteiktai funkcijai – sabiedriskā transporta pakalpojuma organizēšana.

VPIL 88. panta pirmā daļa nosaka nosacījumus, kad publiska persona savu funkciju efektīvai izpildei var dibināt kapitālsabiedrību vai iegūt līdzdalību esošā kapitālsabiedrībā. Ir jāīstenojas vismaz vienam no šādiem nosacījumiem:

- 1) tiek novērsta tirgus nepilnība — situācija, kad tirgus nav spējīgs nodrošināt sabiedrības interešu īstenošanu attiecīgajā jomā;
- 2) publiskas personas kapitālsabiedrības vai publisku personu kontrolētas kapitālsabiedrības darbības rezultātā tiek radītas preces vai pakalpojumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai;
- 3) tiek pārvaldīti tādi īpašumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai.

⁴¹ Konkurences padomes informatīvais materiāls "Priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā un tās izvērtēšana", 35. punkts. Pieejams: <https://www.kp.gov.lv/lv/media/1072/download>

Sabiedriskā transporta pakalpojumu likuma 4. pantā noteikts, ka **valsts pārvaldi sabiedriskā transporta nozarē** atbilstoši savai kompetencei īsteno Satiksmes ministrija un tās institūcijas, Sabiedriskā transporta padome, plānošanas reģioni un valstspilsētu pašvaldības. Šī likuma 6. pants nosaka sabiedriskā transporta pakalpojumu organizēšanas principus, tostarp maršrutu tīklu veido, lai apmierinātu iedzīvotāju pieprasījumu pēc sabiedriskā transporta pakalpojumiem un nodrošinātu maršrutu tīklā iespēju apmeklēt izglītības iestādes, ārstniecības iestādes, darbavietas, valsts un pašvaldību institūcijas to normālajā (vispārpieņemtajā) darba laikā.⁴²

Latvijā, īpaši pēc administratīvi teritoriālās reformas, iedzīvotāju nokļūšana uz novada centru kļūst vēl aktuālāka un ir saistīta ar operatīvu lēmumu pieņemšanas nepieciešamību. Eiropas Reģionu komiteja ir uzsvērusi, ka transporta politika ir jāiekļauj plašākā sociālajā politikā, un tas nozīmē reģionu **pašvaldību nozīmes pieaugumu** Eiropas pamatvērtību nodrošināšanā. Pašvaldībai savā darbībā iedzīvotājiem ir jāgarantē nepārtraukta iespēja skolēniem nokļūt izglītības iestādēs, būt drošībā ārkārtas apstākļu iestāšanās gadījumā, un pašvaldībai ne mazāk svarīga ir iedzīvotājiem garantēta iespēja nokļūt uz darbavietām, ārstniecības iestādēm un valsts un pašvaldību institūcijām u.c. Eiropas vērtību kontekstā mobilitāte ir Eiropas reģionu ilgtspējīgas attīstības un iedzīvotāju dzīves kvalitātes priekšnoteikums.

GA darbojas stratēģiski svarīgā nozarē – sabiedriskā transporta pakalpojumu jomā, kā arī būtībā pilda valsts sociālo funkciju, t.i., nodrošina iedzīvotāju tiesības uz brīvu, drošu pārvietošanos, iedzīvotāju vajadzību un pieprasījuma pēc sabiedriskā transporta pakalpojumiem apmierināšanu. **GA pamatdarbības vispārējais stratēģiskais mērķis** ir visiem sociālajiem iedzīvotāju slāņiem pieejama un kvalitatīva sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanas organizēšana Gulbenes novada administratīvā teritorijā, vienlaicīgi uzlabojot sociālekonomisko situāciju pašvaldības teritorijā kopumā.

Izvērtējot VPIL 88. panta pirmajā daļā noteiktos gadījumus, konstatējams, ka **GA pamatdarbība atbilst VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punktā minētajam nosacījumam** – GA darbības rezultātā tiek sniegti pakalpojumi, kas ir stratēģiski svarīgi pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai. Senāta Administratīvo lietu departaments ir secinājis, ka sabiedriskā transporta pakalpojumu organizēšana pašvaldības līmenī ir būtiska darbība, kas publiskai personai ir jāveic sabiedrības vajadzību nodrošināšanai.⁴³ Arī Satversmes tiesa ir atzinusi, ka sabiedriskā transporta pakalpojumu organizēšana pašvaldības līmenī ir sabiedrībai nozīmīga funkcija, kuras izpildi organizē pašvaldība. Tas nozīmē, ka pašvaldība vai tās kapitālsabiedrība ir atbildīga par to, lai tai būtu nepieciešamie līdzekļi un tie tiktu efektīvi izmantoti sabiedriskā transporta pakalpojumu nodrošināšanai.⁴⁴

Tomēr apstākļi, ka GA sniedz pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai stratēģiski svarīgus pakalpojumus, neizslēdz iespēju, ka **stratēģiski svarīgos sabiedriskā transporta pārvaldījumu pakalpojumus** var sniegt arī **privāts tirgus dalībnieks**.⁴⁵ Izvērtējums rāda, ka sabiedriskā transporta pakalpojumu tirgū jau šobrīd darbojas pietiekami plašs privāto tirgus dalībnieku skaits.

Arī Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1370/2007 (2007. gada 23. oktobris) par sabiedriskā pasažieru transporta pakalpojumiem, izmantojot dzelzceļu un autoceļus, un ar ko atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 1191/69 un Padomes Regulu (EEK) Nr. 1107/70 preambula⁴⁶ nosaka, ka no Kopienas tiesību aktu viedokļa **nav svarīgi**, vai sabiedriskā pasažieru transporta pakalpojumus **veic publiski vai privāti** uzņēmumi.

Atbilstoši ATD publicētajai informācijai⁴⁷, ATD ir **noslēgusi 10 gadu līgumu** ar AS "TALSU AUTOTRANSPORTS" par sabiedriskā transporta pakalpojumu nodrošināšanu reģionālo autobusu

⁴² Sabiedriskā transporta pakalpojumu likuma 6.panta ceturtā daļa

⁴³ Senāta 2020. gada 30. septembra lēmuma lietā Nr. SKA-366/2020 (A420194117) 22. punkts.

⁴⁴ Satversmes tiesas 2021. gada 7. oktobra sprieduma lietā Nr. 2020-59-01 21. punkts.

⁴⁵ Konkurences padomes informatīvais materiāls "Priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā un tās izvērtēšanai" 22. punkts. Pieejams:

https://lemumi.kp.gov.lv/files/documents/Informat%C4%ABvais%20mater%C4%81s_Priek%C5%A1noteikumi%20PP%20%C4%ABdzdal%C4%ABbai%20kapit%C4%81sabiedr%C4%ABb%C4%81%20un%20t%C4%81s%20izv%C4%93rt%C4%93%C5%A1ana.pdf

⁴⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32007R1370&from=LV>

⁴⁷ <https://www.atd.lv/lv/jaunumi/autotransporta-direkcija-ir-nosl%C4%93gusi-ilgtermi%C5%86a-l%C4%ABgumus-par-pasa%C5%BEieru-p%C4%81rvad%C4%81jumu>

maršrutu tīkla daļā "Gulbene, Alūksne, Balvi", un pakalpojuma sniegšanu AS "TALSU AUTOTRANSPORTS" uzsāka 2024. gada 1. novembrī.

No iepriekš minētā var secināt, ka Pašvaldības likuma 4. panta pirmās daļas 19. punktā noteiktā funkcija – sabiedriskā transporta pakalpojuma organizēšana – Gulbenes novada administratīvajā teritorijā ir nodrošināta. Tas vienlaikus norāda, ka Gulbenes novada administratīvajā teritorijā nav konstatējama tirgus nepilnība, un GA pamatdarbība sabiedriskā transporta pakalpojumu jomā **neatbilst VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punktā** paredzētajam nosacījumam, jo netiek novērsta tirgus nepilnība.

Arī attiecībā uz skolēnu speciāliem pārvadājumiem, kuru izpildei līguma slēgšanas tiesības GA ieguva GNP iepirkuma Nr. GNP 2024/37⁴⁸ rezultātā, var secināt, ka tirgus nepilnība skolēnu speciālo pārvadājumu pakalpojumu jomā Gulbenes novada administratīvajā teritorijā nepastāv, jo minētajā iepirkumā piedāvājumus iesniedza vairāk pretendentu kā viens. Tātad GA darbība skolēnu speciālo pārvadājumu pakalpojumu jomā arī **neatbilst VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punktā** paredzētajam nosacījumam, jo netiek novērsta tirgus nepilnība.

Tā kā GA pamatdarbība sabiedriskā transporta pakalpojumu jomā, kā arī darbība skolēnu speciālo pārvadājumu jomā neatbilst VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punktā paredzētajam nosacījumam, GA darbība šajās **pakalpojumu jomās ir izbeidzama**.

Attiecībā uz GA sniegtajiem papildu pakalpojumiem, kas saistīti ar autoostas pakalpojumiem un tās darbības nodrošināšanu, šie pakalpojumi **neatbilst VPIL 88. panta pirmās daļas 1. vai 2. punktam** un būtu saglabājama tikai kā GA pamatdarbības – sabiedriskā transporta pakalpojumu – sastāvdaļa. Ņemot vērā, ka GA pamatdarbība sabiedriskā transporta pakalpojumu jomā ir izbeidzama, arī GA darbība **autoostas pakalpojumu sniegšanā ir izbeidzama**.

5.2. Turpmākais kapitālsabiedrības statuss (rekomendācijas)

Ņemot vērā veikto SIA "GULBENES AUTOBUSS" darbības izvērtējumu, kā arī SIA "GULBENES AUTOBUSS" darbības virzienu konkurences aspektus, sniedzam šādas rekomendācijas:

- **Izbeigt** Gulbenes novada pašvaldības **tiešo līdzdalību SIA "GULBENES AUTOBUSS"**, Reģ.Nr. 43203003672, juridiskā adrese Parka iela 4, Gulbene, Gulbenes nov., LV-4401.

⁴⁸ <https://www.eis.gov.lv/EKEIS/Supplier/Procurement/127950>